

דרום לבנון: על סף התפוצצות

— מאת עמיהוד ישראלי —

הסדר הפסקת-האש בדרום-לבנון הוכיח שוב כעומד על כרעיית-רגליו. הילופי האש מין הנוצרים למחבלים בסוף השבוע הביאו למיצום 10 ימי רגיעה במובלעת הנוצרית הצפונית, שלא שקטה לאחר יציאתן של יח"י דות צה"ל ממנה. תמונת המצב המוצטיירת בשלב זה הינה מורכבת מוכיחה גיאוגרפית וכלתי-יציבה מוכיחה צבאית.

כאשר פתחו לפני שבועות ספורים היחידות הנוצריות של המייג'ור חדאד במיתקפתן, ניצבו בפניהן שתי מטרות טקטיות מוגבלות: ראשית, כיבוש העיירה ה-מוסלמית-שיעית אל ח'יאם, השוכנת על רכס מוגבה (750 מ') כ-4 ק"מ מזרחית מהכפר הנוצרי קלייעה, והצופה על מטולה מפאתי צפון-מזרח ממרחק של כ-6 ק"מ. שנית, השתלטות על גשר ח'רדלי אשר על הליטני, תוך ניטרול ארטילריית המחבלים הממוקמת במיבצר בופור ובכפר ארנון הסמוך לו. אילו היתה מושגת משימה זו, ניתן היה, אולי, לנצל את ההצלחה, להשתלט על צומת הכבישים של הכפר ג'רמק, מערבית מהליטני, ולתפוס מחדש את הכפר הנוצרי עיישייה שמצפון לו.

המשימה הראשונה הושגה באורח חלקי בלבד: הכוח הנוצרי, שיצא מהעיירה מרג'עיון מזרחה, הצליח לכבוש לאחר ריכוך ארטילרי, את תל-שרייפי (738 מ') ולנתק את המחבלים, שהתבצרו באל-ח'יאם. מנתיב אספקתם המוליך לכפר אבל איסאקי, כ-4 ק"מ צפונית לאל-ח'יאם, אולם הכפר עצמו לא נכבש מחמת חולשתן של היחידות הנוצריות ואי-יכולתן להקיז דמן בלחימה בשטח בנוי בתוך סימטאותיו הנפתלות של אל-ח'יאם.

נתיב מאולתר

היעד השני — השתלטות על גשר ח'רדלי — לא הושג: ארטילריית המחבלים המוצבת, כאמור, במיבצר הצלבני בופור (717 מ') ובכפר ארנון חולשת עדיין על הרכס שבשליטת הנוצרים למן מטולה ועד לשוליה הצפוניים של העיירה מרג'עיון. ניתן איפוא לסכם זמנית ולקבוע, כי היחידות הנוצריות הדלילות הצליחו לשפר במקצת את מאוזניהן ולבודד את המחבלים באל-ח'יאם. בשלב זה יצאו היחידות המסייעות של צה"ל מתחומי המובלעת הנוצרית הצפונית. מכאן ואילך אמור

היה להתבצע הסדר הפסקת-האש, היינו — נסיגת המחבלים צפונה לאגפו הצפוני-מערבי של החרמון וכניסת יחידות מצבא לבנון החדש, שאורגן בסיוע סורי, לעמדות ולמאוזים. שהמחבלים אמורים היו לפנותם.

במציאות — לא חלה כל תזוזה משמעותית של המחבלים, ונהפוך הוא: בחסות אש טורנדית וטפטופי הפגזות ניסו המחבלים לקדם את עמדותיהם נוכח מאוזי הנוצרים, ובראש ובראשונה להסיר את המצור שנלכדו בו יחידותיהם באל-ח'יאם. ואכן, משימה זו עלתה בידיהם. הנוצרים מחזיקים עדיין בתל-שרייפי, החולש על הכביש אל-ח'יאם—אבל איסאקי, אולם המחבלים הצליחו לפרוץ מעין "דרך-בורמה" ממזרח לאל-ח'יאם, במורדותיו המערביים של נחל הצבאני בשולי גבעת ג'לח'יה, לעבר עורפם בכפר אבל איסאקי. יחידות המחבלים החונות באל-ח'יאם אינן מכותרות יותר ומקיימות נתיב מאולתר של אספקה וציוד לעורף. במלים אחרות — המאמץ המיתקפתי הנוצרי, שהתבטא בהשתלטות על תל-שרייפי, הושם לאל והטיא את יעדו.

המערך הנוכחי אינו מבשר טובות ליחידות הנוצריות, המונות כ-400 לוחמים — ובכללם, נערים בני 16-15 — לעומת כ-2,000-2,500 לוחמי אש"ף מנוסים ועתיירי-נשק, שנתיבי אספקתם חוצים את המערך הצבאי הסורי, המשתרע באגפו הדרומי ברוחב עיירת-הנמל צידון והעיירה ג'יון בדרום הרי לבנון.

כיתור היקפי

מעמדה הגיאוגרפי של המובלעת הנוצרית בעמק עיון לא השתפר. תחומיה כוללים את הכפרים השיעים עדייסה, כפר כלא ודיר-מימס מערבית ממטולה, וכן את הרכס של העיירות הנוצריות קלייעה-חרבה ומרג'עיון, בואכה הכפר ד'בין בשוליה הצפונית של מרג'עיון. המחבלים סוגרים על המובלעת מפאתי מערב, מזרח ומצפון לנהר ליטני. מדרום לליטני מתרכזים המחבלים בכפר הגדול טייבה, החולש על כל הדרכים החשובות המתפתלות מערבה לעבר צור שעל חוף הים-התיכון. מצפון לליטני ומערבית לו ממקדת העיירה נבטיית-אתחתא את המערך הלוגיסטי של אש"ף. ש-שלוחותיו הארטילריות הקדמיות חולשות על מצוק "ברך הליטני" מיבצר בופור, מהכפר ארנון וממאוזים צפון-ניים יותר.

מצפון למובלעת חולשים המחבלים על רכס מרג'עיון מגבעת אל-עכוש (785 מ') שמדרום לכפר בלאט. הכפרים אבל איסאקי ואל-ח'יאם (שנחלץ מכיתורו) סוגרים על המובלעת הנוצרית באגפה המזרחי. בעורפם של שני כפרים אלה מתפתל נחל הצבאני לדרום בין מקומים תלולים למדי. מזרחית לחצבאני משתרעת מובלעת-זוטא מגבול ישראל אל צפונה לעבר הכפר הדרוזי הקטן אל-מארי. גם קטע זה חסום מצפון ומ-צפון-מזרח על ידי כפרים שבשליטת המחבלים, כגון כפר-חמאם וראשיית אר-פוח'אר, שהיוו חלק מ"פתח לאנד" המסורתית. מובלעת נחל שלישית זעירה משתרעת למרגלות הר-דוב וכוללת את הכפר שובא.

הפריסה הגיאוגרפית המתוארת לעיל, ככאשר היא מובלעות הנוצריות-דרוזיות זיות נעוצות כלפי צפון מבסיסן הישראלי, וביניהן חודרים טריזים של רצורעות הנשלטות ע"י המחבלים, המכתרים גם את כל המובלעות באורח היקפי — אינה יכולה להימשך לאורך-ימים. יחידות המחבלים המנוסות והעולות במספריהן על יריביהן נשענות, כאמור, על העורף הסורי שמצפון להן. לעורף מת, זאת, כוח-האדם הנוצרי רי היה מצומצם מלכתחילה והוא נשחק בהדרגה בקרבות ההתשה הסטטיים שנהלו נגדו. אלמלא היסיוע הישראלי הפעיל, לא היו הנוצרים מחזיקים מעמד.

לכן, אין לראות במערך הנוכחי מסגרת גיאוגרפית-צבאית יציבה. אדרבא, כל הסיכויים מצביעים על ארעיות ונזילות — מצב ש-כבר הוכח באירועי סוף השבוע. כיוון ההתפתחויות ומגמותיהן מותנה במישרין בסוריה ובישראל, ובמיוחד בזו האחרונה.